

Жихарцева О. О.,
здобувач, Львівська комерційна академія, м. Львів

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИХ ГРУП ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Анотація. У статті розглянуто методи управління ефективністю діяльності промислово-фінансових груп (ПФГ) та напрями їх вдосконалення. Враховуючи мету дослідження, для вдосконалення методики та напрямів управління ефективністю діяльності ПФГ запропоновано розв'язати задачі, запровадження яких може справити позитивний вплив на ефективність діяльності промислово-фінансових груп. Вивчено показники, за якими прийнято оцінювати економічну ефективність промислово-фінансових груп: продуктивність праці, фондівіддача, обсяг виготовлення продукції, рентабельність та інші. Розглянуто методичні принципи ефективності функціонування ПФГ. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку методів управління ефективністю діяльності промислово-фінансових груп, що забезпечують ефективне їх використання в Україні.

Ключові слова: капітал, промислово-фінансова група, продуктивність праці, фондівіддача, обсяг виготовлення продукції, рентабельність, інтегрована структура.

Zhikhartseva O. O.,
Postgraduate, Lviv Academy of Commerce, Lviv

PERFORMANCE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL AND FINANCIAL GROUPS ACTIVITY AND AREAS OF ITS IMPROVEMENT

Abstract. In the article the methods of performance management of industrial and financial groups (IFG) and areas of their improvement are considered. Taking into consideration the purpose of the research, for the improvement of methods and areas of performance management of IFG it is proposed to solve the problems the implementation of which may have a positive impact on the performance of IFG. Studied indicators which usually used to assess the cost-effectiveness of IFG: labor productivity, capital productivity, production volume, profitability and others. Methodical principles of efficiency of functioning of IFG are considered. Further research should focus on developing methods for performance management of IFG, that ensure their efficient use in Ukraine.

Keywords: capital, industrial and financial group, labour productivity, capital productivity, production volume, profitability, integrated structure.

Постановка проблеми. За рахунок взаємопроникнення та об'єднання капіталів різних сфер діяльності суттєво зростає ефективність діяльності підприємницьких структур. Це значною мірою обумовлюється як гнучкістю у прийнятті управлінських рішень і координації спільних зусиль із урахуванням сталого та довгострокового характеру зв'язків, так і у створенні загальної інфраструктури, що дозволяє організувати і координувати виробничо-господарську діяльність для спільного виконання науково-технічних та інвестиційних програм.

У результаті даних процесів утворюються різного роду інтегровані структури бізнесу, в тому числі фінансово-промислові групи (ФПГ), які забезпечують оптимальне поєднання ринкових механізмів, оскільки самі є їх результатом із певними адміністративними важелями впливу та діють у межах конкретних національних економік.

Інтегровані структури бізнесу (в тому числі і фінансово-промислові групи) виникають як результат

дії об'єктивних законів розвитку ринкової економіки й активно розвиваються та забезпечують як власний успішний розвиток, так і розвиток економічної системи у цілому.

Тому питання, які стосуються управління ефективністю діяльності промислово-фінансових груп та напрямів їх удосконалення, на сучасному етапі набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, які стосуються управління ефективністю діяльності промислово-фінансових груп та окреслення напрямів їх удосконалення, на сучасному етапі досліджували такі вчені як: Н. А. Адаєва [1], Т. В. Андрєєва [2], К. С. Брутян [3], М. Кастельс [4], С. М. Попова [5], О. Сафронова [6], О. М. Урікова [8], О. В. Шаповалов [9], Т. В. Челомбітько [10] та ін.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз методів управління ефективністю

діяльності промислово-фінансових груп та окреслення напрямів їх удосконалення на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Процес управління тісно пов'язаний із структурою самої організації: більш складна структура вимагає застосування і більш складних методів управління. А зростання рівня знань у галузі управління розвиває і робить більш складними самі організації [7].

Максимальний економічний ефект від діяльності фінансово-промислової групи (ФПГ) може бути досягнутий лише за умови впровадження раціональної системи управління сукупним капіталом групи, розробки і впровадження критеріїв та системи показників його оцінки. Використання цих правил в управлінні капіталом повинно мати єдиний критері-

ефективні та адаптовані до умов ринку України, можна виділити чотири методи:

- прогнозування бюджету надходжень і видатків грошових коштів;
- прогнозування балансу грошових потоків;
- прогнозування доходів;
- метод екстраполяції оборотного капіталу.

Зазначені методи мають певні переваги, хоча, на думку К. С. Брутян [3], носять ідеалістичний характер і, як наслідок, практично не застосовуються в управлінні підприємством.

Економічну ефективність промислово-фінансових груп прийнято оцінювати за такими показниками, як продуктивність праці, фондівдача, обсяг виготовлення продукції, рентабельність та інші (табл. 1).

Таблиця 1

Методологія управління ефективністю діяльністю промислово-фінансових груп

Методи прогнозування грошових потоків ПФГ	Методи аналізу економічної діяльності ПФГ	Методи оцінки ефективності діяльності ПФГ
Прогнозування бюджету надходжень	Індексний метод	Продуктивність праці
Прогнозування видатків грошових коштів	Метод калькуляції	Фондовіддача
Прогнозування балансу грошових потоків	Метод нарахування амортизації	Обсяг виготовлення продукції
Прогнозування доходів	Метод оцінки факторів внутрішнього та зовнішнього середовища	Рентабельність
Метод екстраполяції оборотного капіталу	Метод середньої ціни	Прибутковість
	Метод сировинних балансів	
	Метод структуризації цілей	
	Метод участі в капіталі	
	Методи визначення продуктивності праці	
	Методи вимірювання якості продукції	

Джерело: [3]

рій, який дозволить однозначно оцінити діяльність ФПГ.

Таким критерієм, на нашу думку, може бути результат діяльності інтегрованого об'єднання як у цілому, так і окремих його членів. А одним із варіантів оптимізації використання фінансового капіталу ФПГ є управління за результатами. При оцінці ефективності управління ФПГ також використовують показник оборотності капіталу, який характеризується певними показниками, що рекомендовані Міністерством економіки України та Держкомстатом України.

Система управління оборотним капіталом є важливою частиною забезпечення ефективної діяльності підприємства. Це пояснюється тим, що оборотний капітал охоплює велику кількість елементів як внутрішнього матеріально-речового, так і фінансового складу, які потребують індивідуалізації управління [5].

В сучасній практиці прогнозування грошових потоків промислово-фінансових груп, які найбільш

На нашу думку, при оцінці результатів діяльності ФПГ найбільш обґрунтованим буде використання групи результатів, які стосуються використання капіталу, зниження витрат та підвищення рентабельності.

Особливу роль як в економічній системі держави, так і в діяльності окремих підприємств відіграє прибуток. Важливе значення має прибуток і для діяльності ФПГ. Прибуток традиційно відносять до критеріїв оптимальності використання ресурсів ФПГ, як кінцеву мету будь-якої комерційної організації, приріст капіталу (майна) ФПГ, покращення фінансового стану ФПГ у цілому і його окремих учасників, збільшення об'єму випуску продукції промисловою підсистемою ФПГ, мінімізацію використання окремих видів ресурсів (зовнішні кредитні ресурси і так далі).

Важливе значення у сфері управління ресурсами ФПГ, на думку Н. А. Адаєвої [1], має і управління інформаційними ресурсами.

Відзначимо, що серед сукупності завдань управління ресурсами ФПГ, управління інформаційними ресурсами (ІР) відповідають наступні:

- управління витратами на експлуатаційне забезпечення інформаційної підсистеми ФПГ;
- управління витратами на її інформаційне забезпечення (всі види інформації, пов'язаної з діяльністю ФПГ).

Загалом можна стверджувати, що консолідована звітність та ефективна система управління ІР є оптимальними інструментами в системі ресурсного управління на рівні ФПГ. Інформаційні ресурси безпосередньо інтегруються до складу управлінського інструментарію, для прикладу – в багаторівневі системи бюджетування та складання консолідованої звітності ФПГ. Тобто саме цей вид ресурсів складає сучасну технологічну основу ефективного менеджменту бізнесу [2].

Отже, ефективна система управління інформаційними ресурсами є важливим інструментом у системі ресурсного управління на рівні ФПГ.

Також інформаційні ресурси ключову роль відіграють і в інвестиційній, маркетинговій та організаційній діяльності сучасних ФПГ, тому питання, які стосуються оптимізації розвитку управління інформаційними ресурсами ФПГ, є актуальними на сучасному етапі. Вирішення зазначених нами питань дозволить забезпечити компроміс між бажанням отримати максимальний приріст капіталу та прибутку і мінімізацією витрат на розвиток ІР.

Значний вплив на економічний розвиток фінансово-промислових груп (ФПГ) мають інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), інформація, знання, процеси інформатизації. В процесі їх розвитку відбувається модернізація старих форм бізнесу та з'являються його нові форми, нові методи, інструменти і стратегії управління.

М. Кастельс [4] слушно зазначає: інформація в сукупності з ІКТ і знаннями стає одним із найважливіших чинників успішного функціонування будь-якої економічної системи бізнесу та виробництва.

Використання ІКТ у бізнесі ФПГ підвищуватиме ефективність як внутрішніх, так і зовнішніх операцій компаній. Також при використанні ІКТ буде забезпечено більш оперативну взаємодію постачальників і клієнтів, а також буде оптимізовано синтез попиту та пропозиції.

Що стосується підвищення результативності фінансово-промислової групи, то на увагу заслуговує модель мінімізації витрат, яка розроблена О. В. Шаповаловим [9]. Її зміст полягає в ефективній координації транснаціональною фінансово-промисловою групою діяльності логістичного утворення, що поєднує виробничі та комерційні підприємства.

Результатом використання моделі даної моделі [9] має стати максимізація прибутку для транснаціональних фінансово-промислових груп, а для держави – рівноправне включення в інтернаціоналізаційні процеси через створення передумов співробітництва на міждержавному рівні.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. У підсумку зазначимо, що

методичні принципи ефективності функціонування ФПГ стосуються наступних аспектів:

- оперативної адаптації до змін оточуючого середовища;
- підвищення продуктивності праці;
- розробки стратегії випуску продукції та підвищення якості продукції;
- збільшення доходів і покращення фінансового стану ФПГ;
- прийняття управлінських рішень, із урахуванням можливостей підприємства використання трудових, матеріальних, фінансових ресурсів, технології продукції, що випускається;
- пошуку шляхів удосконалення діючого виробництва, наявних технологій та продукції, що випускається;
- розподілу ризику шляхом зосередження дій підприємства на декількох продуктах і на декількох ринках як умова його виживання.

Що стосується вдосконалення методики та напрямів управління ефективністю діяльності ФПГ, то доцільно розв'язати наступні задачі:

- залучати в інтересах групи нові види ресурсів з метою забезпечення впровадження виробництва конкурентоспроможної продукції;
- включати до складу ФПГ не тільки великі, але і середні та дрібні підприємства;
- урізноманітнити види і форми діяльності фінансових організацій у межах груп, включаючи в їхній склад не тільки універсальні, але і спеціалізовані банки, інвестиційні фонди і фінансові компанії. Це дозволить більш гнучко залучати та використовувати тимчасово вільні фінансові ресурси зі зменшенням ризику їхніх втрат;
- проводити дослідження кон'юнктури ринку з метою виходу на нові сегменти ринку;
- розширити механізм створення в межах ФПГ дочірніх, залежних компаній і спільних підприємств, у тому числі із залученням закордонного капіталу;
- здійснювати оптимізацію структури основного капіталу з метою покращення його стану, збільшення завантаження, оновлення та підвищення ефективності його використання.

Отже, оскільки головною метою створення ФПГ є отримання більш високих фінансових результатів від спільної діяльності її членів порівняно з результатами їх діяльності за рамками інтегрованого об'єднання, а основним фінансовим результатом їх діяльності є прибуток, то питанням, які стосуються управління ефективності діяльності промислово-фінансових груп, та напрямам їх удосконалення слід приділяти більше уваги та постійно працювати над їх удосконаленням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адаева Н. А. Повышение эффективности использования информационного ресурса в управлении промышленности : дисс. канд. эконом. наук: спец. 08.00.05 "Развиток продуктивных сил і регіональна економіка" / Н. А. Адаева. – М., 2003. – 173 с.

2. Андреева Т. В. Развитие инновационной деятельности в современной экономической системе : дисс. канд. эконом. наук: спец. 08.00.05 “Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка” / Т. В. Андреева. – Казань, 2005. – 185 с.

3. Брутян К. С. Удосконалення методики управління ефективністю діяльності промислово-фінансових груп / К. С. Брутян // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Х., 2012. – № 1. – С. 25-28.

4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс // ЦЕУ. – М., 2000. – № 4. – С. 115.

5. Попова С. М. Диверсифікація діяльності промислових підприємств як елемент антикризового управління / С. М. Попова // Економіка розвитку : наук. журнал. – № 4(24). – Х. : ХДЕУ, 2010. – С. 30-32.

6. Сафронова О. Механізми державного сприяння розвитку інтегрованих корпоративних структур у промисловості України [Електронний ресурс] / О. Сафронова. – 2014. – № 2 // Вісник Національної академії державного управління. – Режим доступу: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/1_47/47.pdf.

7. Управление по результатам / [общ. ред. и предисл. Я. А. Лентанна пер. с финск.]. – М. : Издательская группа “Прогресс”, 1993. – 320 с.

8. Урікова О. М. Структура і система функціонування інформаційних ресурсів корпоративних підприємств / О. М. Урікова // Збірник наукових праць. Логістика. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. – Львів, 2012. – № 735. – С. 229-235.

9. Шаповалов О. В. Інтернаціоналізація світової економіки через створення транснаціональних фінансово-промислових груп : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 “Світове господарство і міжнародні економічні відносини” / О. В. Шаповалов ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2008. – С. 14.

10. Челомбітько Т. В. Розвиток фінансово-промислових груп у національній економіці / Т. В. Челомбітько // Проблеми економіки. – К., 2012. – № 4. – С. 40-43.

1. Adaeva, N. A. (2003), *Povyshenie jeffektivnosti ispol'zovanija informacionnogo resursa v upravlenii promyshlennosti* : diss. kand. jekonom. nauk: spec. 08.00.05 “Rozvitok produktivnih sil i regional'na ekonomika” / N. A. Adaeva. – M., – 173 s.

2. Andreeva, T. V. (2005), *Razvitie innovacionnoj dejatel'nosti v sovremennoj jekonomicheskoj sisteme* : diss. kand. jekonom. nauk: spec. 08.00.05 “Rozvitok produktivnih sil i regional'na ekonomika” / T. V. Andreeva. – Kazan', – 185 s.

3. Brutian, K. S. (2012), *Udoskonalennia metodyky upravlinnia efektyvnistiu diial'nosti promyslovo-finsansovykh hrup*, *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*. Ekonomichni nauky, № 1, s. 25-28.

4. Kastel's M. (2000), *Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo i kul'tura*, *CEU*, №4, s. 115.

5. Popova, S. M. (2010), *Diversifikacija dijal'nosti promislovih pidpriemstv jak element antikrizovogo upravlinnja*, *Ekonomika rozvitu*, № 4(24), HDEU, H., s. 30-32.

6. Safronova O. (2014), *Mehanizmi derzhavnogo sprijannja rozvitku integrovanih korporativnih struktur u promislovosti Ukraïni*, № 2, *Visnik Nacional'noi akademii derzhavnogo upravlinnja*, available at: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/1_47/47.pdf.

7. *Upravlenie po rezul'tatam* (1993), obshh. red. i predisl. Ja. A. Lentanna per. s finsk., *Izdatel'skaja grupa “Progress”*, M., 320 s.

8. Urikova, O. M. (2012), *Struktura i systema funktsionuvannia informatsijnykh resursiv korporativnykh pidpriemstv*, *Zbirnyk naukovykh prats'. Lo-histyka. Visnyk Natsional'noho universytetu “Lvivs'ka politehnika”*, № 735, s. 229-235.

9. Shapovalov, O. V. (2008), *Internatsionalizatsiia svitovoi ekonomiky cherez stvorennia transnatsional'nykh finansovo-promyslovykh hrup* : avtoref. dys. na zdobuttia stupenia kand. ekon. nauk: spets. 08.00.02 “Svitove gospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny”; *Donets. nats. un-t, Donets'k*, s. 14.

10. Chelombit'ko, T. V. (2012), *Rozvytok finansovo-promyslovykh hrup u natsional'nij ekonomitsi*, *Problemy ekonomiky*, № 4, s. 40-43.

REFERENCES